

Ljubljana

0 km
127 C2
D4

Mladika, dekliški licej in internat

Prešernova 25

Leto načrta - leto dokončanja:

šola 1906 - 1907, internat 1910 - 1912

Avtor načrta:

šola Maks Fabiani,
internat Ciril Metod Koch

Izvajalec:

Gustav Tönnies, železobetonska
konstrukcija R. Schnell

Investitor:

mestna občina

Stavbni tip:

šola

Viri:

ZAL, Cod. III, 61-1903; Reg I.
2234/2081, 82,83; 2235, 2082;
Reg I, XVI/2, f. 1527, št. 21745

Zamisel o ustanovitvi dekliške gimnazije se je rodila leta 1888, ko je reški trgovec J. Gorup pl. Slavenski za spodbuditev ženskega šolstva mestu podaril 50.000 goldinarjev. Iz tega denarja je bilo ustanovljeno društvo Mladika, ki je skrbelo za laično šolanje deklet in v ta namen leta 1896 ustanovilo tudi višjo šolo, kasnejši licej. Šola je sprva gostovala po raznih ljubljanskih stavbah. Po odločitvi mestne občine o gradnji šole na zemljišču med Šubičevo, Levstikovo in Prešernovo so načrte za stavbo naročili Maksu Fabianiju, ki je že leta 1904 predložil prve idejne projekte v presojo mestnim odbornikom. Do leta 1906 je Fabiani načrte prilagodil željam naročnikov, dopolnil z vsemi detajli notranje opreme in predal mestni občini. Istega leta so stavbo začeli tudi graditi in jo leta 1907 dokončali. Leta 1910 so prizidali telovadnico ob Šubičevi. Istega leta

so začeli po načrtih C.M.Kocha na isti parceli ob Šubičevi graditi internat, ki je bil dokončan leta 1912.

Že sama lokacije za novo stavbo, ki jo je občina podarila za gradnjo višje dekliške šole na vogalu krožne ceste in Šubičeve ulice, je bila za Fabianija izziv in priložnost, da preizkusi koncept zazidave obeh cest, ki ga je predvidel v regulacijskem načrtu Ljubljane. Krožno cesto je po vzoru dunajskega ringa speljal po deloma že obstoječih cestah, Šubičevo pa je na novo projektiral med uršulinskim samostanom in "čitalnico" in z njo preko novega mostu čez Ljubljano povezal Grad s Tivolijem. Ob obeh cestah je predvidel zgraditev reprezentativnih mestnih poslopij, kot so npr. "vojaško zapovedništvo, Kazina za častnike, poslopje za klube, novo poslopje deželne vlade (ob Erjavčevi), pevska in glasbena šola, mestno kopališče, morda tudi novo gimnazijsko poslopje".¹ Kljub temu, da je bila po potresu v četrti ob Prešernovi zgrajena cela vrsta javnih objektov, je bil dekliški licej prva stavba, ki je ustrezala Fabianijevi zamisli o reprezentativnem značaju ringa in ulic, ki so povezovale mesto s Tivolijem. Prav tako je upošteval tudi svoj predlog iz regulacijskega načrta, naj bo prostor ob Tivoliju zazidan kot vrtno mesto z največ dvonadstropnimi hišami.

Tudi z arhitektonskega vidika ima stavba pomembno mesto ne samo

v Fabianijevi pač pa tudi slovenski arhitekturi, po mnenju Braca Mušiča celo tako pomembno kot npr. Paxtonova Kristalna palača za angleško arhitekturo ali Hénnebiquova Rue Danton 1 za francosko.² Zgrajena istega leta kot Bambergova palača zaznamuje tisto fazo v razvoju Fabianijeve arhitekture, v kateri se je že povsem oddaljil od dunajske arhitekture, se popolnoma otreseel secesijskih vzorov in se oprl na regionalno in lokalno ljubljansko tradicijo. Stolpiček nad vhodom npr. je aluzija na motiv urnega stolpa ljubljanskega magistrata, fasada pa je obdelana v domačem gradivu.

Arhitektonsko je stavba izrazito racionalno zasnovana. V tlorisu ima obliko črke L. Oba trakta povezuje hodnik s stopnišči na dvoriščni strani, vzdolž katerega so na cestni strani nanizane učilnice. Notranja členitev se odraža tudi na fasadi. Ob Prešernovi je z barvno izstopajočimi lizenami razdeljena na štiri kvadratna polja. Srednje, ki ga členijo po tri okenske osi, pripada učilnicam, slepo polje na strani proti Šubičevi, telovadnici, vmes je navzven pomaknjen, arkadno oblikovan vhod v širini notranjega hodnika, nad njim pa se dviguje stolp, ki sega nad streho. Pokrit je z zvončasto streho, nad katero se dviguje še zvončasto

pokrita svetlobnica. Enako zvončasto streho imajo tudi strešne line. Fasada ob Šubičevi je razčlenjena v sedem okenskih osi, kar odgovarja velikosti telovadnice v notranjščini.

Fasadno okrasje nadomešča asketska členitev fasadne ploskve v dveh kontrastnih barvnih tonih, izvirajoča iz dveh različnih materialov. Spodnje nadstropje, lizene, stolp z uro in poudarjeni robovi stavbe so obdelani v rdeči vidni opeki, gladke stene med njimi so svetlo ometane. Edini okras stavbe so sove kot simbol modrosti na sklepnikih vhodnega portika in relief iz sivega kamna na slepi fasadi telovadnice. Tega so vzdicali šele leta 1910, prikazuje pa štiri dekleta, ki med girlandami držijo grbe Kranjske, Ljubljane in viteza Josipa Gorupa pl. Slavenskega, ki ga je po Fabianijevi zamisli in skici izdelal kipar Ivan Zajec.

Skratka, lahko bi rekli, da je Fabiani po obdobju sodelovanja z Wagnerjem in secesijskim gibanjem, ko je iskal nove načine izražanja v novih formah, našel nov izraz v kreativnem posnemanju klasičnih arhitekturnih form in jezika iz neposrednega okolja.

Literatura:

- N. Šumi, *Arhitektura secesijske dobe v Ljubljani*, Ljubljana, 1954;
 B. Rovšnik, *Stilni razvoj ornamenta na fasadah v Sloveniji od 1895 do prve svetovne vojne*, *ZUZ, n.v.*, 16, 1980, str. 25-50;
 M. Pozzetto, Max Fabiani, *Ein Architekt der Monarchie*, Wien, Edition Tusch, 1983;
 D. Prelovšek, *Ljubljanska arhitektura Hribarjevega časa*, *Grafenauerjev zbornik*, Ljubljana, 1996;
 Gojko Zupan, *Fabianijeva arhitektura dekliškega liceja*, *VS*, 36, 1997, str. 13-25.

¹ M. Fabiani: *Regulacija deželnega stolnega mesta Ljubljane*. Dunaj, 1899.

² M. Pozzetto: *Max Fabiani: Ein Architekt der Monarchie*, Wien, 1983.